

הרב שמואל בן חפני (גאון סורא) פרקים מן ספר 'מבוא התלמוד'

המקור הערבי ותרגום עברי
בצירוף מבואות והערות

מאת

שרגא בהר"ר קלמן ז"ל אברמסון

הוצאת מקיצי נרדמים
ירושלים תשנ

Rabbi Shmuel B. Chofni Liber Prooemium Talmudis

Textum Arabicum
Edidit et Versione Hebraica,
Introductiones Notisque Instruxit

S. Abramson

ספרים

היוצאים לאור

על ידי

"חברת מקיצי נרדמים"

תשן

שנה נז לפעולת החברה והעברתה לא"י

ראשי החברה

הועד הפועל בישראל (ירושלים)
אפרים אלימלך אורבך
יושב ראש

שרגא אברמסון, נפתלי וידר,
יעקב זוסמן, עזרא פליישר

ישראל משה תא-שמע
מזכיר

חברי הכבוד

מלאכי בית-אריה, ירושלים	שמואל סירא, פריז
זאב בן-חיים, ירושלים	אליעזר הלוי פינקלשטיין, ניו יורק
משה גרינולד, מילברון	שלמה פרייהוף, ניו יורק
דוב הימן, ירושלים	יוסף קאפח, ירושלים
יצחק טברסקי, ברוקליין	אפרים קופפר, ירושלים
שלום טואטי, פריז	יהודה רצהבי, תל-אביב
גרשון דוד כהן, ניו יורק	אברהם שישא הלוי, לונדון
מנשה רפאל ליהמן, ניו יורק	מנחם חיים שמלצר, ניו יורק
עזרא ציון מלמד, ירושלים	ישעיה תשבי, ירושלים
מאיר בניהו, ירושלים	

פרקים מן 'מבוא התלמוד'
לר' שמואל בן חופני גאון

ספר זה נתפרסם בסיוע

**Lucius N. Littauer Foundation
Memorial Foundation for Jewish Culture**

ISSN 0334-1313

כל הזכויות שמורות לחברת מקיצי נרדמים

נדפס בישראל

בדפוס 'דף נוי', ירושלים

Printed in Israel

לזכר

ד"ר בנימין מנשה לוין

שטרך ונתייגע להוציא

את דברי הגאון ולא זכינו

התוכן

הקדמה

פתיחה לפרק קמא ותולדות העתקת כתב היד כולו. כתבי היד: כתב יד קיימברידג' 108 עמ' 1-4. כתב יד קופמן. וכתב יד קיימברידג' השני 4-5. חשיבות המובאות מן התלמוד 6. שינויים במובאות בתוך ספרי אותו גאון 6. עדות הגאון על נוסח בתלמוד שביקשו לשבשו 6.

טיבו של פרק קמא 7-22

דרכי המסירה של דברי האמוראים 7. לשונות המסירה 8. הערות בחשיבות המובאות 8-9. דרכו של הגאון להביא את כל הנוסחאות 9-10. מקורות שמחוץ לתלמוד 10. אשור לנוסחאות 10-11. מהות 'אמר רב פלוני' אמר רב פלוני, או משום ר' פ או משמא דר' פ 11. רבה בר בר חננה ורבה בר רב הונא 12-13. רבה בר רב הונא לא אמר דבר בשם ר' יוחנן 12-13. יחוס האמוראים זה לזה 13-14. גירסא חדשה בכריתות יב ע"ב וחשיבותה לפסק הרמב"ם 14-15. שני אמוראים בשם ר' אלעזר 15. דרך הגאון בהבאת דוגמאות 16. גירסא במכות כג ע"א ופירוש דברי ס' הישר של רבנו תם 18. רב ותלמיד בתלמוד 19. שלשלת המוסרים אינה עולה על חמשה מוסרים 19. רב הונא בריה דרב חייא ורב חייא בריה דרב הונא 20. לשונות ההבאה 21-22.

פרק קמא 23-58, ערבית; 61-105, תרגום לעברית.

דרכי מסירת תורת האמוראים 61-63. לשונות 64-66. המוסרים: רב בשם מי מסר ומי מסר בשמו 66-69. וכן כל שאר האמוראים, ר' יוחנן 69-75. ריש לקיש 75-77. שמואל 77-81. ר' יהושע בן לוי 81-83. אבוה דשמואל ולוי 83. רב הונא 83-86. רב נחמן 86-88. רב יהודה 88-89. ר' אלעזר 89. רב חייא בר אבא 90. ר' אסי 90-91. ר' יוסי בר חנינא 92. עולא 92-93. רב חיסדא 93-94. רבה בר רב הונא 94. רב ששת 95-96. רב המנונא 96-97. רבה 97. רב יוסף 98. אביי 98-99. רבא 99-103. רב פפא 103-104. רב פפי 104. רב כהנא ורפרם בר פפא ובני זמנם 104. אמימר 104-105. מר זוטרא 105. רב אשי ור' אשי, לא מסרו בשם אחרים 105.

פרק קמב 109-130. כינויי תנאים ואמוראים.

הסתמות בתנאים 109-111. למדים לפני חכמים 112. ר' חנינא (חנניה) בר חנינאי 113-115. התלמידים 115. המכריעין לפני חכמים 116.

אמרי בי רב 116–117. מחכו עליה במערבא 117–118. רשימת
הכינויים בסנהדרין יז ע"ב מתי נתחברה 118. הגאונים מדברים בלשון
זמנם (סורא ומתא מחסיא) 119–121. התלמוד בזמן האמוראים
122–221. נהרבלאי מתני 122. אמרי בפומבדיתא 123. הרשימה
בסנהדרין יז ע"ב ופירושה 124–130.

פרק קמג המילון לתלמוד 133–189.

מלונו של רב האיי גאון 133. הערוך של רב נתן 133. דרך רב שמואל בן
חפני בחבור המילון 134. קביעת הערכים 134–135. פירושים 135.
דרך ציון המובאת 136–137. אינו מקפיד על מוקדם ומאוחר 137.
מביא את התלמוד על פי הלכות גדולות 137. מזכיר את השאלות בכינוי
שאלאת אלפירוק 137–138. אחרים שקראוהו כך 138. יש שהוא
מביא את הירושלמי 138. על מונחים אחדים: אהידי 138. בריתא
139. יהכי 140. לכוארה 140. רחבה, שם מקום 140. מונח מן
המשנה 140. שיננא וקטע מן הגניזה 141–143. תנא דבי רבי ישמעאל
ודבי רבי ישמעאל תנא 143. נוסחאות המובאות 144. שני קטעים מן
המילון מכתבי יד הגניזה 144. המילון ותרגומו 146–189.

פרק קמד, על הסתירות בדברי תנאים ואמוראים 193–197. רב נתן בר הימי, שם חדש 193

פרק קמה, על התנא נחום המדי 201. דרך המחברים בכתיבת המפתחות לספריהם 201.

נספחות. על ר' יוסי בן המשולם 205–207. על רב יהודה ומסורת הגאונים עליו 207–209.